

Grotere veiligheid en gezondheid in de bouw

Beheer van bouwprojecten — Samenvatting van een rapport van het Agentschap

Inleiding

In de hele EU groeit het inzicht dat de veiligheids- en gezondheidsnormen in de bouwsector verbeterd moeten worden. Jaarlijks sterven 1 300 werknemers als gevolg van een ongeval op het werk, raken 800 000 mensen gewond en worden velen ziek (1). Ongevallen en zwakke gezondheid veroorzaken veel leed onder alle betrokkenen, dat onmogelijk in cijfers kan worden uitgedrukt. De financiële verliezen zijn zeer groot.

Niemand zou er nog van overtuigd moeten worden dat een zorgvuldig beheer van veiligheid, gezondheid en welzijn in de bouw de hoogste prioriteit verdient.

De Europese Week voor veiligheid en gezondheid op het werk 2004 is gewijd aan de bouwsector. Het Agentschap heeft uit heel Europa voorbeelden verzameld van acties die de veiligheids- en gezondheidsnormen moeten verhogen. Dit rapport geeft de normen in de bouwsector weer, maar toont ook aan wat er met doeltreffende maatregelen kan worden bereikt om deze te verbeteren.

Wetgeving

Richtlijn 92/57/EEG van de Raad legt de nadruk op de vereiste coördinatie tussen de verschillende partijen tijdens de uitwerkings- en de uitvoeringsfase van het bouwproject.

- ✓ De opdrachtgever of de bouwdirectie moeten een of meerdere coördinatoren inzake veiligheid en gezondheid aanstellen.
- ✓ De opdrachtgever of de bouwdirectie moeten ervoor zorgen dat een veiligheids- en gezondheidsplan wordt opgemaakt voordat de uitvoeringsfase van start gaat.
- ✓ De bouwdirectie, of waar nodig de opdrachtgever, dient bij het ontwerp al rekening te houden met veiligheid en gezondheid.
- ✓ Tijdens de bouwfase moet(en) de coördinator(en) ervoor zorgen dat de risico's adequaat worden beheerd en dat het veiligheids- en gezondheidsplan in acht wordt genomen. De werkgevers moeten op het gebied van veiligheid en gezondheid samenwerken en toezicht houden op de procedures.

Zestien concrete voorbeelden uit heel Europa zijn geselecteerd. Het rapport groepeerde deze voorbeelden en legt nadruk op de acties in de

- ✓ uitwerkingsfase van het projectontwerp;
- ✓ uitvoeringsfase van het project;
- ✓ latere werkzaamheden (onderhoud).

De aard van de casestudies houdt echter in dat gedurende het hele project maatregelen kunnen worden getroffen.

1. Uitwerkingsfase van het projectontwerp

Opdrachtgever

Goede veiligheids- en gezondheidsnormen in een bouwproject beginnen al bij de beslissingen genomen door de opdrachtgever. In deze fase wordt de houding ten aanzien van veiligheid en gezondheid tijdens het hele project bepaald. Er moeten economisch verantwoorde contracten worden gegund, wat betekent dat wat gebouwd moet worden beantwoordt aan het doel en aan de behoeften van de gebruiker, en dat de kwaliteit en de kosten gedurende de gehele economische levensduur in evenwicht zijn. Het is van fundamenteel belang zich bij de selectie van aannemers en anderen ervan te vergewissen of zij in staat zijn het werk, met inbegrip van het veiligheids- en gezondheidsbeheer, vakbekwaam uit te voeren.

Planning

Aan het planningsproces moet voldoende tijd worden besteed. De ontwerper, de veiligheids- en gezondheidscoördinator en de aannemer moeten zo vroeg mogelijk worden aangesteld. Daardoor kan in het projectontwerp al worden gewaarborgd dat het bestek en het werkrooster zo veilig mogelijk, en zonder risico's voor de gezondheid, worden opgesteld. Er moet voldoende aandacht worden geschonken aan de wijze waarop het ontwerp zal worden uitgevoerd. Gevaren moeten waar mogelijk weggenomen, en risico's die niet kunnen worden vermeden, zo veel mogelijk beperkt worden. Geef informatie over niet te vermijden risico's indien zij significant zijn. Het is vaak zinvol dat de aannemer en de ontwerper tijdens het planningsproces nauw samenwerken.

(1) Eurostat, ESAW 1999.

Coördinatie van belangrijkste betrokkenen: „Partnerschap voor veiligheid in de bouw”, Ierland

Uit een lers onderzoek naar ongevallen met dodelijke afloop blijkt dat ten minste 25 % daarvan rechtstreeks toe te schrijven is aan de fase voorafgaand aan de bouw. Een onderdeel van dit project betreft het opzetten van een register van erkende „bouwdirectie in de ontwerpfase” (PSDS — Project supervisors design stage). In het Ierse recht spelen zij een sleutelrol omdat zij het ontwerp bestuderen met het doel het risico tijdens de uitvoeringsfase te minimaliseren.

„Zonder risico's ontwerpen” — Verenigd Koninkrijk

Nieuwegebouwen hebben heel vaak stalen draagconstructies. Daarvoor moeten stalen balken en kolommen met een kraan getakeld en in positie gebracht worden. Gewoonlijk worden dan eerst draagriemen rond het staal gedraaid. Het risico bestaat dat het staal uit de riemen glijdt en valt. Door echter bevestigingspunten zoals voorgeboorde gaten in het ontwerp op te nemen, kunnen harpsluitingen worden aangebracht om dit risico weg te nemen.

2. Uitvoeringsfase

Goede veiligheids- en gezondheidsnormen tijdens de uitvoeringsfase kunnen alleen door goed management worden gehaald. Leidinggevend moeten ervoor zorgen dat het werk zodanig wordt gepland, georganiseerd, gecontroleerd, gevolgd en herzien dat de veiligheid en gezondheid van de werknemers verzekerd is. Alle werknemers op de bouwplaats moeten geschoold en vakbekwaam zijn. Er moet met hen overlegd worden over veiligheids- en gezondheidsaspecten en er moet coördinatie bestaan tussen de verschillende werkgevers die de bouwwerkzaamheden uitvoeren.

Scholing — Griekenland, Ierland en Nederland

Voor een goed beheer van een bouwproject moeten alle werknemers, inclusief de managers, geschoold en bekwaam zijn om hun taken te kunnen uitvoeren. Door opleiding kunnen mensen vaardigheden, kennis en houding verwerven om hun werk goed te doen, zonder risico voor hun eigen veiligheid en gezondheid en voor die van anderen. De Egnatia-autosnelweg in Griekenland, de verplichte scholing „Safe Pass” in Ierland en het bedrijfsvoeringssysteem van Mourik in Nederland tonen alle aan hoe belangrijk scholing is.

Monitoring en overleg met de werknemers — Finland

De veiligheidschecklist werd in Finland in 1992 geïntroduceerd om het veiligheidsniveau van bouwplaatsen te meten. De hele bouwplaats wordt geïnspecteerd en op de inspectielijst worden opmerkingen over correcte/incorrecte procedures genoteerd. Volgende aspecten worden nader bekeken: werkprocedures, steigers en ladders, machines en uitrusting, bescherming tegen valpartijen en vallende voorwerpen, elektriciteit en verlichting, orde en netheid. Op de demonstratiebouwplaats bleek de methode gemakkelijk toe te passen en doeltreffend. Een belangrijke factor is het feit dat de methode gezamenlijk door de directie en de werknemers wordt toegepast.

3. Latere werkzaamheden (onderhoud)

Alle nieuwe gebouwen moeten zodanig ontworpen zijn dat een veilig onderhoud mogelijk is. Bestaande gebouwen kunnen ontworpen zijn zonder dat hieraan ook maar één moment is gedacht. In alle gevallen gelden dezelfde beginselen van gezondheids- en veiligheidsbeheer als tijdens de bouwfase. Informatie van de opdrachtgever over de structuur is belangrijk. Een bijkomende factor waarmee wellicht rekening moet worden gehouden is dat er andere personen dan de bouwwerknemers aanwezig kunnen zijn en met het onderhoudswerk te maken kunnen krijgen.

Onderhoud van in gebruik zijnde gebouwen — Italië

Er werd gewerkt in delen van een oud klooster dat nu gebruikt wordt als bibliotheek, museum en kunstgalerie. Voor het aanbrengen van veiligheidsvoorzieningen en verlichting moesten uitvoerige bouwwerkzaamheden worden verricht. Personen die niets met deze werkzaamheden te maken hadden, konden echter niet van de bouwplaats worden geweerd. De onderneming Quasco werkte het veiligheids- en coördinatieplan voor dit project uit en trad op als veiligheids- en gezondheidscoördinator in de uitvoeringsfase. Zij zorgden ervoor dat de maatregelen bescherming boden aan alle personen die aan risico's werden blootgesteld. Zij legden ook veiligheidsmaatregelen vast die zinvol kunnen zijn voor toekomstig onderhoudswerk.

Nadere informatie

Het volledige rapport is in het Engels beschikbaar op de website van het Agentschap: <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/> waar het gratis kan worden gedownload.

De gedrukte versie van het verslag *Achieving better safety and health in construction*, Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk, 2003, ISBN 92-9191-073-2, kan worden besteld bij het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen (<http://eur-op.eu.int>) of bij een van de verkoopagenten. De prijs exclusief BTW bedraagt 25 euro. Deze factsheet is beschikbaar in alle officiële talen van de Europese Unie op <http://osha.eu.int/ew2004/>

